

Mars hasáb – 2017 Október

Húzd meg, ereszd meg! - Technológiai, szabályozási és piaci hullámok a távközlésben.

Újra élénkülő tranzakciós aktivitást látunk a hazai telekommunikációs piacon. Az év elején előbb egy pénzügyi befektető vásárolta meg a piac egyik meghatározó szereplőjét, az Invitelt, majd a nyár folyamán tovább is adta a lakossági és kisvállalati portfóliót a DIGI részére, mely így további jelentős piaci részesedést szerezhet. Ezen piaci mozgások apropóján vizsgáltuk, hogy mi mozgatta eddig a piacot és mi várható a közeljövőben.

Tények

1. A Digi megállapodott az Invittel annak lakossági és kisvállalati üzletágának átvételéről (az ügylet várhatóan 2018 első negyedévében zárulhat a szükséges versenyhatósági jóváhagyásokat követően): [A Digi megveszi az Invitel lakossági üzletágát](#)
2. Csődben az Externet: [Csődöt jelentett az Externet](#)

Távközlési piaci evolúció

1. Közelmúlt

A 2000-es éveket megelőzően a TV és telefon szolgáltatók uralták a vezetékes távközlési piacot, saját infrastruktúrával rendelkeztek, ezen keresztül szolgáltattak. **Szinte monopolisztikus helyzetet okozott az infrastruktúra birtoklása, minden jelentős szereplő dedikált infrastruktúrára nyújtott dedikált szolgáltatást:** a távközlési szolgáltatók telefon és internet, a kábeles cégek TV szolgáltatást. A távközlési oldalon ennek a monopolisztikus struktúrának igyekezett véget vetni a 2000-es évek eleji szabályozási hullám, mely a verseny ösztönzésének érdekében arra kötelezte az infrastruktúrával rendelkező telefonszolgáltatókat, hogy osszák meg (szabályozott áron adják bérbe más szolgáltatóknak) az általuk birtokolt telekommunikációs kábeleket. Ennek eredményeként **az infrastruktúra üzemeltetése monopolisztikus maradt, de a szolgáltatás területére betört a verseny a kisebb internetszolgáltatók megjelenésével**, akik az infrastruktúrát szabott áron bérelhették a nagyoktól.

2015 áprilisában a NASA vezető kutatója, Ellen Stofan egy fórumon jelentette ki: „Azt hiszem, hogy egy évtizeden belül határozott jeleket találunk a Földön kívüli életre, 20-30 éven belül pedig bizonyítékaink is lesznek”

Játszunk el a gondolattal: Mit gondolhat egy távolról jött marslakó az ügyeinkről? Talán még az életünkben ellenőrizhetjük!

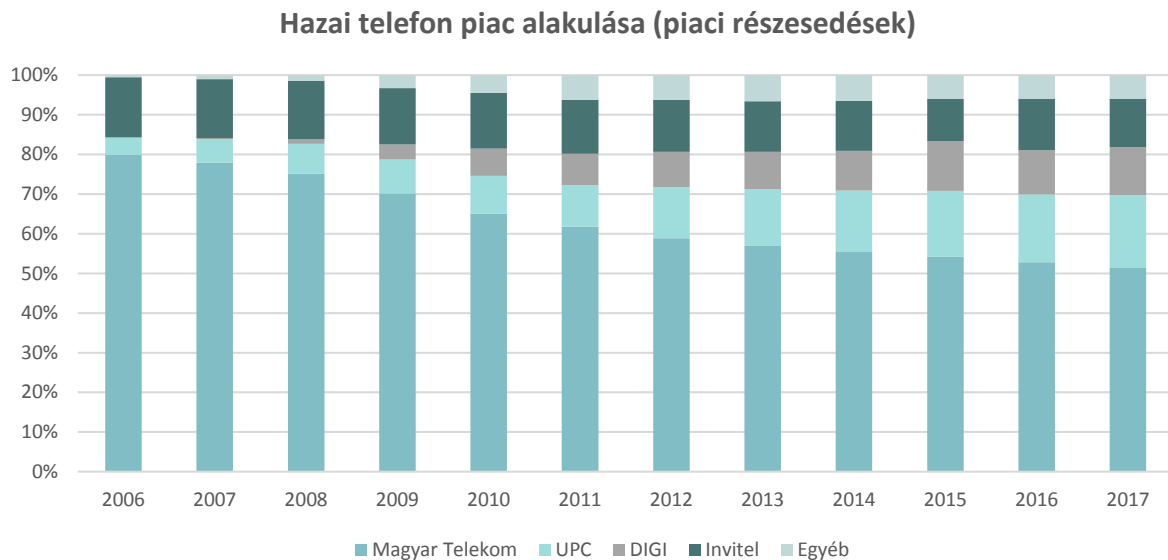
A verseny élénkülésével párhuzamosan **a technológia is fejlődésnek indult.** A kábeltévék által használt koax, valamint a telefonszolgáltatók által használt réz kapacitások is egyre nagyobb sávszélességet tudtak biztosítani, a szolgáltatások digitalizálódtak a telefon és TV-disztribúció területén is. Így **egyre inkább a „triple play” üzleti modellek kerültek előtérbe** (olyan szolgáltatás, mely magába foglal internet, televízió, valamint telefon szolgáltatásokat, leggyakrabban már digitális alapon). A fenti technológiai és piaci fejlődés következtében a korábbi monopóliumok megszűntek a telefon, az internet és a TV szolgáltatások területén is; a különböző infrastruktúrák (koax, réz) közel ugyanazt a digitális szolgáltatás tudták nyújtani, a korábbi telefon monopóliumoknak a kábeles és műholdas cégek valós alternatívát jelentettek. **A verseny tehát élénkült, a szabályozás jelentősége viszont lecsökkent** és a korábban, éppen a szabályozás teremtette lehetőségek által létrejövő kisebb internetszolgáltatók lassanként eltűntek a piacról (erre példa az internet szolgáltatást nyújtó Externet idei csődje).

2. Jelen:

Most azt látjuk, hogy **újabb konszolidációs hullám van kialakulóban, melynek fő hajtóereje az, hogy a digitalizáció révén a távközlési szolgáltatók egyre inkább beállnak a klasszikus közszolgáltatók (angolul: „utilities”) közé** és egyszerűen adatcsomagok szállítóivá válnak, amely adatcsomagok a legváltozatosabb szolgáltatásokat tartalmazhatják a telefonálástól kezdve a TV műsorokon át a távolból történő fűtésvezérlésig. Bár a digitális világ egyre szerteágazóbb szolgáltatáspalettát tud nyújtani, **az adatforgalmat biztosító**

infrastruktúra üzemeltetése egyre unalmasabb üzletté válik. És itt a hatékonyság mindennél fontosabb. Ezek a folyamatok pedig a konszolidáció és csökkenő verseny felé tolják a szereplőket. **A négy nagy (Magyar Telekom, UPC, DIGI, Invitel) úgy tud csak tovább nőni, ha kisebb piaci súllyal rendelkező versenytársait felvásárolják, illetve egymástól szereznek piaci részesedést.** Ennek a folyamatnak a részeként látjuk az Invitel lakossági üzletágának tervezett felvásárlását is.

3. Mindez a számok tükrében: mit mutatnak az adatok?

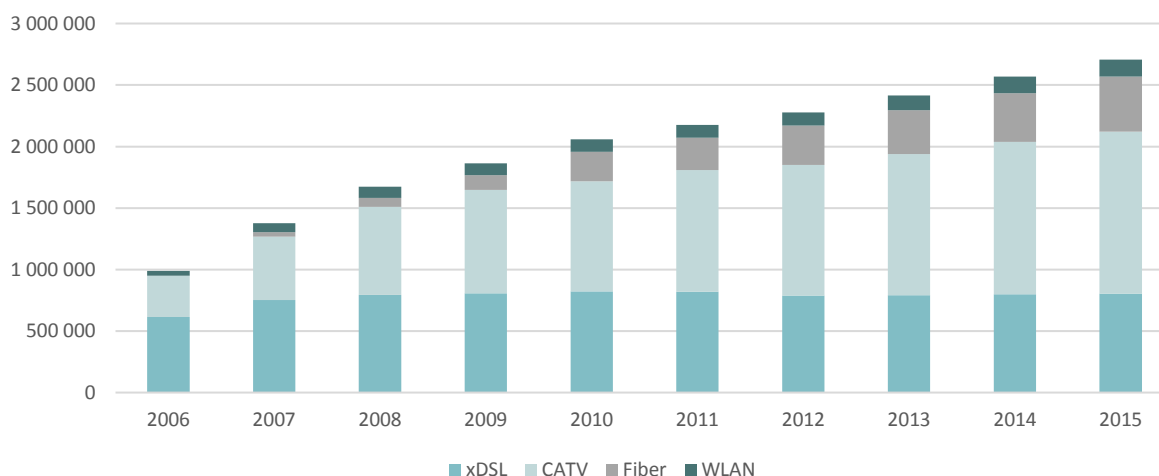

Forrás: NMHH

A hazai telefonpiac elmúlt 12 éves adatait vizsgálva az látszik, hogy **a Magyar Telekom kiemelkedően a legnagyobb szereplője a szegmensnek, részesedése azonban jelentősen csökkent az évek során (2010: 70% -> 2017: 51%), ez gyakorlatilag a hagyományos rézkábelek visszaszorulását is jelenti egyben,** hiszen a Telekom nagyrészt ilyen infrastruktúrára nyújtja a telefon szolgáltatását.

A döntően kábeltelevíziós hálózaton IP-alapú hangszolgáltatást nyújtó UPC és DIGI részesedése folyamatosan növekszik 12% és 50% (!) éves átlagos növekedéssel (CAGR) az elmúlt 10 évben; ez a koaxiális adatkábelek térnyerését mutatja. Az látszik, hogy az elmúlt néhány évben stabilizálódtak a piaci részesedések ebben a részszegeben, kiegyenlítettebb lett a verseny, ami egyben konszolidációs lépéseket indukálhat.

Internet-előfizetések számának alakulása a hozzáférés típusa szerint (ezer db)

Forrás: NMHH

Ugyanez tapasztalható 2013-14-től az internet szolgáltatások területén is. A 2006 és 2015 közötti az internet előfizetések számát vizsgálva az látszik, hogy az infrastruktúrát tekintve **a rézkábel aránya (xDSL) nagyságrendileg felére csökkent** a tíz évvel ezelőtti helyzethez képest (xDSL: 62% 2006-ban, 30% 2015-ben); **a koaxiális kábel viszont 2006-os 1/3-os piaci részesedését 2015 végére már majd 2/3-ra növelte**. A mobilhálózatos előfizetések száma 2006 és 2015 között évi átlagos 15%-kal nőtt.

Az internet szolgáltatókat nézve a Magyar Telekom stabilan tartja vezető pozícióját, a piac több, mint egyharmadát viszi, a UPC és a DIGI növelte piaci részesedését, míg az Invitel és az egyéb szolgáltatók pozíciója romlott. Mit jelentenek mindezen piaci dinamizmusok a cégek számai tekintetében? Áttekintve a magyar piac négy nagy szereplőjének számaikat az elmúlt időszakban (lásd alább), az alábbi megfigyeléseket tehetjük:

- i. Nettó árbevétel szintjén azt látni, hogy a Magyar Telekom és az Invitel 2006 óta 3,5%, illetve 2,3% éves átlagos visszaesést produkált, míg a UPC és a DIGI növekszik az elmúlt 10 évben, utóbbi kétszámjegyű mértékben (mintegy 14%).

A cégek nyereségességében az látszik hogy a DIGI kivételével mindhárom másik vezető távközlési szolgáltató profitabilitása (EBITDA hányad) csökkent az elmúlt 10 éves időszak alatt; a DIGI 2006-ban még veszteséges volt működési eredmény szintjén, 2008-tól váltott nyereségessé és jelenleg a négy nagy között kiemelkedik 30% fölötti EBITDA hányadával. Az összetételhatás természetesen jelentősen befolyásol(hat)ja a profitabilitási képet az egyes szereplőknél, de a magyar piacot nézve az megfigyelhető, hogy egyedül a DIGI volt képes mind a telefon, mind a TV, mind pedig az internet szolgáltatások területén növelni piaci részesedését. Ezt a folyamatot az Invitel lakossági és kisvállalati szegmensének átvételével folytathatja.

Nettó árbevétel (mó. HUF)	2006	2016	CAGR (2006-16)
Magyar Telekom (konszolidált)	671 196	468 255	-3.5%
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	11 674	42 770	13.9%
Invitel Távközlési Zrt.	45 535	36 057	-2.3%
UPC Magyarország Kft.	48 565	66 570	3.2%
Totál (4 cég, mó. HUF)	776 970	613 651	
Totál (4 cég, mó. EUR)	2 940	1 970	

EBITDA (mó. HUF)	2006	2016	CAGR (2006-16)
Magyar Telekom (konszolidált)	258 640	132 320	-6.5%
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	-4 128	14 383	31.1%*
Invitel Távközlési Zrt.	18 590	8 864	-7.1%
UPC Magyarország Kft.	17 197	16 808	-0.2%
Totál (4 cég, mó. HUF)	290 299	172 374	
Totál (4 cég, mó. EUR)	1 098	553	

* a DIGI esetében 8 éves CAGR, 2008-ban 1.645 mó. Ft. volt a cég EBITDA-ja

EBITDA hányad (mó. HUF)	2006	2016	Változás (2006-2016)
Magyar Telekom (konszolidált)	38.5%	28.3%	-10.3%
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	-35.4%	33.6%	69.0%
Invitel Távközlési Zrt.	40.8%	24.6%	-16.2%
UPC Magyarország Kft.	35.4%	25.2%	-10.2%
Átlagos EBITDA hányad (4 cég)	19.9%	27.9%	
EUR/HUF átlagárfolyam:	264.27	311.46	

A Magyar Telekom számai konszolidáltak, tartalmazzák a teljes (nem csak magyar) operáció eredményeit, illetve a Magyar Telekom összes üzletágát, így a mobil, vagy az IT szolgáltatási eredményeket is.

Forrás: e-beszamolo

4. Konklúzió

Vajon hova vezetnek a fenti folyamatok? **A folytatódó konszolidáció csökkenti a versenyt, ami újra előtérbe hozhatja a versenyszabályozást.** A távközlés pedig szép lassan be fog állni abba a sorba, ahol a víz-, gáz- és áramszolgáltatók vannak. Azonban egy apró különbség vélhetően fenn fog maradni. Mivel belátható időn belül adatéségünk egyre csak nőni fog, ezért a többi közszolgáltatóval ellentétben **a távközlésben fenn fog maradni a magas beruházási igény** (amely egyben belépési korlát is). A növekvő sávszélesség-igény fejlődő és gyorsan avuló technológiát is jelent egyben. **És ez lesz a távközlési cégek igazi kihívása: hogyan tudják összeegyeztetni a gyorsan avuló technológia kihívásait a közszolgáltatás jellegű üzleti modellel?** Egy lehetséges válasz, hogy bizonyos fejlesztéseket közösen hajtanak végre nagyobb szereplők, ily módon osztva meg a kockázatokat. A nemzetközi piacokon láthatunk már ilyenre példát, bár elsősorban a mobilszolgáltatók részéről (az Egyesült Királyságban például a Vodafone és az O2 a Cornerstone nevű joint venture-t hozta létre a közös infrastruktúra fejlesztésekre), nálunk ez még nem jellemző.

Van egy jelentős technológiai kérdőjel, ami a fent vázolt jövőképet felboríthatja: a közelmúltban már láttuk, hogy a mobil technológia egyre több helyzetben kínál valós alternatívát a vezetékes szolgáltatásnak. Mindezt azonban a növekvő adatigényt a mobilhálózatok kapacitásnövekedése nem tudta utolérni, ezért viszonylag békésen tudott a mobil és vezetékes technológia egymás mellett élni (annak ellenére, hogy a hangszolgáltatásokat szinte teljesen átvette a mobil a vezetékes szolgáltatástól). **A közeljövőben várhatóan az 5G technológia bevezetésével újra nagyot ugorhat a mobiltechnológia afelé, hogy átvegye a dominanciát a teljes távközlési szektorban.** Mint a közelmúltban egy jelentős távközlési menedzser egy konferencián fogalmazott, *az 5G lehetőséget fog adni a szolgáltatóknak, hogy már ne csak „best effort” alapon nyújtsanak mobilszolgáltatást, hanem jelentős minőséget és stabil elérhetőséget tudjanak garantálni.* Ez egy nagy előrelépés, de egyelőre nehezen jósolható meg, hogy mikor fog a mobiltechnológia a teljes kapacitás szintjén is a vezetékes hálózatok helyettesítőjévé válni. Ha és amikor ez bekövetkezik, az a versenyhelyzet újabb átrendeződéséhez fog vezetni, mint ahogy az korábban történt, amikor a kábeltévé hálózatok váltak a hagyományos telefonhálózatok teljes értékű alternatívájává.

Az internet tehát mindent demokratizál, csak a saját infrastruktúráját nem tudja, annak nemhogy nem szűnik meg, hanem várhatóan tovább fog erősödni közszolgáltató, monopolisztikus jellege.